

I. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ

ОБІЗНАНІСТЬ ГАНДБОЛІСТІВ НА ЕТАПІ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ БАЗОВОЇ ПІДГОТОВКИ З ТЕОРІЇ ОБРАНОГО ВИДУ СПОРТУ

Мар'ян Пітин

Львівський державний університет фізичної культури

Аннотация

В статье установлена необходимость совершенствования уровня осведомленности гандболистов на этапе специализированной базовой подготовки по ключевым содержательно-информационным блокам теоретической подготовки. Теоретическая подготовка как неотъемлемый компонент системы подготовки гандболистов определяется как педагогический процесс повышения осведомленности спортсмена. За правильными ответами на отдельные блоки вопросов определена осведомленность спортсменов: «Пляжный гандбол» – 72,5%, «Правила» – 67,66%, «История и интересные факты» – 53,12%, «Тактика в гандболе» – 15,0%.

Ключевые слова: теоретическая подготовка, знания, гандболисты.

Annotation

The article established, handball players theoretical knowledge improvement at the stage specialized basic training is necessary. Determined, the theoretical preparation, as an integral component of handball players training system, is the pedagogical process of athlete knowledge increase. A number of correct answers to the different question sections designated handball players knowledge: “Beach Handball” – 72,5%, “Rules” – 67,66%, “History and interesting facts” – 53,12%; “Handball technique” – 15,0%.

Keywords: theoretical education, knowledge, handball players.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Структура теоретичної підготовки складається з різноспрямованих блоків знань щодо інших видів підготовки, різнобічного контролю, історичних моментів розвитку гри, методики суддівства, організації та проведенні змагань з гандболу. У визначенні саме такої структури відіграла роль позиція спеціалістів, які аргументують свої твердження у науково-методичних джерелах [3, 5, 6, 7]. Визначається [6, 9], що важливим елементом у формуванні інших видів підготовки є теоретична освіченість з можливістю застосування знань на практиці.

Теоретична підготовка спортсменів визначається як педагогічний процес підвищення теоретичної освіченості спортсмена, озброєння його певними знаннями та на їх основі – вміннями, які використовуються в тренувальних заняттях та змагальній діяльності [3, 4, 6, 7 та ін.]. Вона здійснюється на всіх етапах багаторічної підготовки спортсменів та водночас не є безпосереднім регламентуючим критерієм досягнення успіху в умовах змагальної діяльності.

Метою теоретичної підготовки у виді спорту, в першу чергу, є підвищення освіченості спортсмена з урахуванням специфіки обраного виду спорту. На сьо-

годні теоретична підготовка реалізується в зручний для тренера та спортсмена час, з урахуванням конкретних завдань, що стоять перед ними на окремих етапах спортивного тренування та не передбачає визначення якості реалізованого процесу передачі знань [2, 3, 4, 5 та ін.].

У фаховій літературі з теоретико-методичних аспектів підготовки спортсменів [3, 5, 7, 8, 9] цей напрям розглядався частково та у підготовці гандболістів [2] не був об'єктом наукових досліджень.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано згідно теми 2.8 «Удосконалення підготовки спортсменів в окремих групах видів спорту» Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011-2015 рр.

Мета дослідження. Визначення рівня теоретичних знань гандболістів на етапі спеціалізованої базової підготовки.

Завдання дослідження:

1. Визначити спрямованість теоретичної підготовки у системі багаторічного вдосконалення гандболістів.

2. Визначити рівень теоретичної підготовленості гандболістів на етапі спеціалізованої базової підготовки з теорії обраного виду спорту.

Методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення; метод порівняння; соціологічні методи опитування (анкетування); методи математичної статистики.

Організація дослідження. Дослідження обізнаності гандболістів з теорії гандболу проводилось у Львівському КДЮСШ ім. Ю. Кутенка, серед гандболістів команд НУ «Львівська Політехніка», ЛДУФК та серед гандболісток Львівського державного училища фізичної культури. Варто зазначити, що значна частина опитаних виступають за жіночий гандбольний клуб «Галичанка» та чоловічий гандбольний клуб «По-

літехнік-Ска-ЛДУФК» (м. Львів). Кількість опитаних склала 36 осіб, з них на етапі підготовки до вищих досягнень – 20 та на етапі спеціалізованої базової підготовки – 16 осіб. У цій статті висвітлено результати опитування гандболістів, що перебували на етапі спеціалізованої базової підготовки.

Результати дослідження та їх обговорення. У дослідженні було здійснено збір даних серед респондентів з метою отримання первинної інформації про підготовленість спортсменів з теорії гандболу.

Для проведення опитування використовувалися два види анкет згідно змісту питань. До першої анкети були включені питання, які відносяться до теоретичної обізнаності з питань теорії гандболу. Дана анкета включала в себе 40 питань, з яких 30 – закритого типу і 10 – відкритого. Питання відкритого типу склались із питань, які стосувались правил гри, історії, цікавих фактів та пляжного гандболу.

Блоки питань з теорії гандболу включають у себе різні запитання згідно їх змісту. Так, блок питань «Правила» включав окремі питання щодо таких блоків інформації: «Ігровий майданчик» (2 запитання), «Час гри» (2 запитання), «М'яч» (1 запитання), «Команда» (2 запитання), «Воротар» (1 запитання), «Гра з м'ячем» (1 запитання), «Взяття воріт» (2 запитання), «Суддівство» (1 запитання). Всього дванадцять запитань.

Відзначимо, що нами включено кваліфікаційні відмінності до змісту опитування спортсменів на етапі спеціалізованої базової підготовки. Вони були реалізовані у розгляді питань щодо техніки виду. Це пов'язано з тим, що на думку більшості фахівців [4, 5, 7, 8, 9] цей компонент системи підготовки гандболістів повинен бути пріоритетним на вказаному етапі багаторічного удосконалення. Блок питань, що мав назву «Техніка в гандболі», включав

запитання: «Основні поняття» (6 запитань); «Техніка захисту, техніка нападу, техніка воротаря» (4 запитання).

Блок питань «Історія та цікаві факти» включає в себе такі напрями питань: «Зародження гри» (4 запитання), «Український гандбол» (4 запитання). Всього вісім запитань.

Останній блок питань, який був запропонований у анкеті «Теорія гандболу», стосувався пляжного гандболу, а саме таких його складових, як: «Зародження пляжного гандболу та пляжний гандбол в Україні» (6 запитань); «Правила» (4 запитання). Всього десять запитань. Включення питань цього блоку передбачало визначення обізнаності спортсменів із суміжних напрямків розвитку змагальної діяльності та гандболу як виду спорту.

Слід окремо відзначити кількісну структуру відповідей за окремими блоками питань на цьому етапі багаторічної підготовки (табл. 1). Отже, загалом проаналізувавши відповіді на блок питань «Правила» встановлено, що обізнаність гандболістів на даному етапі багаторічної підготовки по цьому інформаційному змісту є досить високою, про що свідчать високий середній показник 67,66%.

Проте, даний блок питань, на думку фахівців [3, 4, 6], повинен передбачати абсолютну кількість вірних відповідей респондентів. Це зумовлено тим, що знання правил змагальної діяльності означає оптимальну поведінку гравців на майданчику, а отже, сприяє досягненню максимального результату у змаганні.

Таким чином, необхідно суттєво підвищувати обізнаність з регламентуючих складових змагальної діяльності гандболу спортсменів на етапі спеціалізованої базової підготовки. Одним з шляхів реалізації цього може бути проведення інтегрованих лекційних занять із роз'яснення правил змагань та методики суддівства у

Освіченість гандболістів на етапі спеціалізованої базової підготовки.

Зміст блоків з теорії гандболу	Загальна кількість запитань	Середній результат	Результативність відповідей, %
Правила	12	8,12	67,66
Історія і цікаві факти	8	4,25	53,12
Техніка в гандболі	10	1,5	15
Пляжний гандбол	10	7,25	72,5
Загалом	40	21,12	52,8

гандболі за умови постійного педагогічного контролю.

Аналіз відповідей за окремими запитаннями щодо техніки в гандболі, у частині «Основні поняття» вказує на суттєві негативні тенденції, оскільки частина респондентів (8 осіб) дали лише одну правильну відповідь та інші – жодної правильної відповіді. У частині «Техніка в гандболі. Техніка захисту, техніка нападу, техніка воротаря» другого змістовного-інформаційного блоку також вразили низькими результатами у відповідях. Так, чотирнадцять спортсменів дали лише одну вірну відповідь та двоє – жодної.

Проаналізувавши загальну динаміку відповідей по блоку питань «Техніка в гандболі» можна констатувати неприпустимо низький рівень теоретичних знань, про що свідчать середні результати – 15,0% вірних відповідей.

Причиною такого негативно-показника, на нашу думку, в першу чергу є малоефективний процес передачі інформації щодо техніки гандболу. З іншої сторони, у цьому блоці використаний відкритий тип питань, що також підвищило вимоги до підготовленості гандболістів. За цими результатами варто рекомендувати для покращення рівня обізнаності спортсменів з техніки гандболу проведення акцентованих теоретичних занять, які будуть мати систематичний характер, використання у цих заняттях оновлених джерел інформації, більш глобальної інтеграції теоретичних

знань у навчально-тренувальному процесі та акцентуванні уваги на прагненні спортсмена до самовдосконалення.

Результати по блоку «Історія та цікаві факти» є досить неоднорідними. Так, троє респондентів дали чотири вірні відповіді; п'ять респондентів дали п'ять та шість правильних відповідей, відповідно; двоє респондентів дали сім вірних відповідей і лише один показав абсолютний результат, зумівши відповісти на всі поставлені запитання. Рекомендаціями для удосконалення даного блоку знань може бути залучення до теоретичної підготовки гандболістів історичних джерел інформації, які будуть базуватись на досвіді українського та зарубіжного гандболу.

Загальна результативність щодо блоку питань «Пляжний гандбол» є вище середнього рівня, про що свідчить середній результат – 72,5%. Це може бути пояснене актуальністю подій, пов'язаних з розвитком цього виду змагальної діяльності та його популярністю як одного із засобів розвитку спеціальної фізичної підготовленості гандболістів у літне міжсезоння.

В цілому, проаналізувавши результати дослідження серед гандболістів на етапі спеціалізованої базової підготовки, ми зробили висновок: обізнаність з теорії гандболу мала такі особливості: найбільш вдало спортсмени відповіли на запитання, які входять в блок «Пляжний гандбол» (72,5%); результативність за блоками «Правила» та «Історія й цікаві факти»

склала 67,66% і 53,12%, відповідно бала середньою у межах цієї кваліфікаційної групи. Надзвичайно низькі результати були показані у блоці «Техніка в гандболі» (15%). Таким чином, в усіх випадках, окрім блоку «Пляжний гандбол» підтверджена необхідність суттєвого удосконалення обізнаності спортсменів на етапі спеціалізованої базової підготовки.

Загальний середній показник теоретичної обізнаності на етапі спеціалізованої базової підготовки склав 52,8%. Отримані результати вперше розкривають питання теоретичної підготовленості гандболістів на цьому етапі багаторічної підготовки.

Висновки. Теоретична підготовка як невід'ємний компонент системи підготовки гандболістів визначається як педагогічний процес підвищення обізнаності спортсмена, озброєння його певними знаннями та на їх основі – вміннями, які ефективно використовуються в тренувальній та змагальній діяльності.

Кількісна динаміка правильних відповідей дозволила визначити ранг обізнаності спортсменів за блоками питань, де гандболісти на етапі спеціалізованої базової підготовки продемонстрували результати: «Пляжний гандбол» – 72,5; «Правила» – 67,66; «Історія та цікаві факти» – 53,12; «Техніка в гандболі» – 15,0 та середній рівень – 52,8% правильних відповідей від усіх запитань.

Для гандболістів, які перебувають на етапі спеціалізованої базової підготовки, доведено необхідність удосконалення рівня обізнаності з ключових змістовно-інформаційних блоків теоретичної підготовки у обраному виді спорту.

Перспективи подальших розвідок з даного напрямку передбачають визначення структури теоретичної підготовленості на різних етапах багаторічної підготовки у гандболі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Beach handball. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://en.wikipedia.org/wiki/Beach_handball.
2. Білик О. Формування теоретичної підготовки гандболістів / Білик О.Л., Пітин М.П. // Фізична культура, фізична активність та здоров'я населення : матеріал. III Всеукр. електрон. наук-практ. конф. студ. та молодих вчених. – Одеса : вид. Букаев В.В., 2012. – С. 77-78.
3. Бріскін Ю. Освіченість фехтувальників з теорії обраного виду спорту та олімпізму на різних етапах багаторічної підготовки / Бріскін Юрій, Пітин Мар'ян, Задорожна Ольга // Теорія та методика фізичного виховання. – Х., 2012. – № 5 (91). – С. 3-7. ISSN 1993-7989.
4. Гандбол : Поурочная программа для учебно-тренировочных групп и групп спортивного совершенствования СДЮШОР / Под ред. В. Я. Игнатьевой. М. : Госкомспорт СССР, 1984. – 21 с.
5. Пітин М. Інформація про відомих спортсменів та тренерів як складова теоретичної підготовки у стрільбі з лука / Мар'ян Пітин, Наталія Стецькович // Фізична культура, спорт та здоров'я нації: Зб. наук. праць.– Вінниця, 2012. –Вип. 13. – С. 196-203. ISSN 2071-5285.
6. Платонов В.Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения / В.Н. Платонов – К. Олимпийская литература, 2004. – 808 с.
7. Разделы подготовки стрелка-спортсмена. Теория и практика. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.shooting-ua.com/books/book_419.htm
8. Теоретическая подготовка спринтера. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://sprintexpress.ru/10_1.php
9. Эффективность различных средств теоретической подготовки юных дзюдоистов. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://bmsi.ru/doc/bae3a4b1-97b0-4ad7-b8e0-cb23a9ce98c3>

